

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Reintje De Vos

Hendrik <Van Alkmaar>

Haarlem, 1826

Begin der uitvoering van het vonnis, en de biecht van Reintje op den
ladder van de gaig.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62132)

voelens; maar toen REINTJE aan het woord kwam, hoorde men ook eene verdediging of verontschuldiging zonder wedergade.

Hij wist zich zoodanig vrij te pleiten van alle punten van beschuldiging, hoe veel er ook tegen hem waren ingebracht, dat alle de Heeren zich over die schoone redevoering moesten verwonderen.

Eindelijk traden er eenige getuigen op; opregte en geloofwaardige mannen, en deze getuigden gaaf en voldoende, dat REINTJE schuldig was aan de misdaden.

De Koning ging in den Raad, en eerlang werd met eenparigheid van stemmen, het vonnis gegeven. — „REINTJE DE VOS is des doods schuldig. Men zal hem vatten en binden, en daarna aan de keel ophangen.”

Zijne schrandere woorden hielpen alzoow weinig. Het ging hem buiten de gissing. De Koning sprak zelf het vonnis uit. REINTJE was zeer ontsteld en ter zelfder tijd werd hij gevangen genomen en sterk geboeid.

Begin der uitvoering van het vonnis, en de biecht van REINTJE op de ladder van de galg.

Zoodra de vrienden van REINTJE, die ten
Ho-

Unde dat ordel was, men f holde òm hangen,
 Unde Reinken frunde dit hadden fornomen,
 De òk to hove weren gekomen,
 Alse Marten de ape, de òk was to regte,
 Un Grimbârd mid felen, de in Reinken slägte
 Hörden, unde òm tòkwemen fan blode,
 De dit ordel hörden gans node,
 Unde worden hyrumme fêr bedroved,
 Mèr wan jennig regte lovet:
 Wente Reinke was ein banrehere,
 Unde ward gewifed fan aller ere,
 Darto in einen fhändigen død.
 Se en miogten nigt desse nòd
 Fordragen, men se nemen orlov
 Fan deme koninge, un rumeden den hov--
 De koning betragte desse ding,
 Dat mannig knape fan òm ging,
 Dêr fele was út Reinken slägte.
 It were gûd, dat ik bedägte,
 Sprak he to einem út fineme råd,
 Al were òk Reinke nog fo kwâd,
 In finem geflägte is dog mannig man,
 Dên de hov övel entbären kan.
 Hêgrim, Hinze, unde Brûn de bare,
 Desse nemen Reinkens meist ware;
 Dit weren, de òm bunden unde fengen:
 Desse dagten, òm òk to hängen.
 De koning hadde òn befolen dat.
 Dit deden se gêrne, wente se weren òm hât.
 Do se do fus mid òm kwemen,
 Dâr se tohand den galgen fornemen,
 Do sprak Hinze to deme Wulve:

Hêr

Hove waren verschenen, met name MAARTEN, GRIMBAARD en andere bloedverwanten, vernamen dat hij gevangen en tot den dood met den strop veroordeeld was, waren zij hier over zeer bedroefd, en meer als men denken zou.

REINAART was een *bannerheer*, en nu zoude hij door dezen schandelijken dood van alle eere en aanzien beroofd worden. Zij konden deze ellende niet aanschouwen, namen afscheid van den Koning en verlieten het Hof.

De Koning dacht na over deze zaken, en ziende hoe menig Ridder hem verliet, die aan REINTJE verwant was, zeide hij tot eenen zijner Raadslieden: „Ik moet het wel overwegen, dat hoe boos REINAART ook zijn moge, er in zijne familie velen zijn, welken het Hof noode ontberen kan.”

IZEGRIM, BRUIN en HINZE, die de ergste vijanden waren van REINTJE, waren het ook, die hem vatten en bonden. Zij zouden hem ook hangen, zoo als de Koning het hun bevolen had. Zij deden dit gaarne, om dat ze hem haatten.

Toen zij met hem voortgingen en de galg van verre zagen, zeide HINZE aan IZEGRIM: „Gedenk nu aan het kwaad, hetwelk REINTJE u voorheen berokkend heeft; hoe hij mede ging, toen

Hêr Ifegrim , gedenket nu an dat sulve ,
 Wo Reinke , desse kwade dêv ,
 Dat to wârke bragte , unde ôk drêv ,
 Unde he ôk sulven mede útging ,
 Dat men juwe beden broder uphing ;
 Des Reinke do fro was in al sineme gelate :
 Betaled öm nu mid der sulven mate .
 O'k , Brûn ! gedenket , wo he ju forrêd
 To Rusteflen hûs , dat mannig wêt ,
 Dâr ju slogen bede manne un wyv ,
 Dat ju blodig was bede höved un lyv .
 Sêt to , wente Reinkens liste fint grôt ,
 Entkweme he wäg üt desser nôd ,
 Sus wroke wi uns nummermere .
 Darumme latet uns hasten fere .
 He hävt it an uns grôt forwragt ,
 Dâr mote wi nu syn up fordagt .
 Do sprak Ifegrim also fôrd :
 Wo helpen dog also fele wôrd ?
 Hadde wi einen rêp efte line ,
 Draden woldo wi öme korten de pine .
 Se spröken Reinken al entjegen .
 Alse he fus lange hadde gefwegen ,
 So begunde Reinke ôk to spräken ,
 He sprak : nu ji ju dog willen wräken ,
 Mi wundert , ji nigt na deme ende flät .
 Hinze wêt wol guden räd
 To einer linen stark unde gôd ,
 Dâr he to des papen hûs inne stôd ,
 Dâr he nog wäg kwam ane alle ere .
 O'k , Ifegrim un Brûn , ji hasten fere ,
 Dat ji juwen öm tom dode bringen :

men uwe beide broeders ophing, en hoe verblijd hij daarover was. Betaal hem nu met gelijke munt. BRUIN! bedenk nu, hoe hij u verried op de werf van RUSTEVEEL, zoo als velen bekend is, en waar gij zoo vele slagen van mannen en vrouwen beliept, dat hoofd en lijf overal bloeden. Pas op; REIN is listig en stout; ontkwam hij uit dezen nood, dan zouden wij ons nooit op hem kunnen wreken; dat wij ons dan haasten! Hij heeft het aan ons dubbeld verdiend, en dit moeten wij nu voor oogen houden."

IZEGRIM zeide: „Waartoe helpen deze woorden? hadden wij nu maar eene lijn of touw, dan zouden wij hem wel spoedig uit het lijden helpen."

Zoo spraken zij over REINTJE en nu begon deze ook mede te praten, nadat hij lang gezwe- gen had. Hij zeide: „Het verwondert mij, dat gij, nu gij u wreken wilt, de zaak niet spoediger ten einde brengt. — HINZE zal wel goede raad weten, om aan eene sterke lijn te komen. Hij heeft er een leeren kennen aan het huis van den Priester. IZEGRIM en BRUIN! gij beijvert u zeer, om uwen oom ter dood te brengen. Gij meent zeker, dat het u wel gelukken zal."

Ji menen , ju fhal dänne wol gelingen!
 De koning unde al fine heren ,
 De där do mid to hove weren ,
 O'k de koninginne des geliken ,
 Se folgeden alle na , arm un riken ;
 Fan Reinken wolden se fên den ende.
 Megrim befól allen , de he kende ,
 Sinen magen unde sinen frunden ,
 Dat se jo faste by òm stunden ,
 Un dat se Reinkens nemen wâr ,
 Dat he nigt wäkweme út der fâr.
 Sunderliken befól he sineme wive ,
 He sprak : fê to by dineme live ,
 Help holden faste dessen fos!
 Ik fägge't , forware , kweme he nu lós ,
 He worde arger in korter tyd ,
 Unde fholde uns fhänden mid allem flyt.
 Süs sprak he òk Brunen an :
 Gedenket , wat fhande he ju hävt gedân ;
 Dit wil wi òm nu al betalen ;
 Hinze zal de line ophalen ;
 He is behänder unde ligter dan wi.
 Hòldet unde ståt mi alle by !
 Ik wil de ledder to regte flyen ,
 Nu betale wi òm sine tufheryen.
 Brún sprak : fättet de ledder wisfe an ,
 Ik wil òm holden alfe ein man.
 Reinke sprak : juwe forge is grôt ,
 Dat ji juwen òm bringen in den död ,
 Dên ji billiglik fholden befhärmen ,
 Unde ji ju finer fêr entfärmen ,
 Dat he fo nigt en kweme in fhade.

Dor-

De Koning, de Koningin en alle Heeren die ten Hove waren, groot en klein, rijk en arm, liepen uit, om het einde van REINTJE te zien. IZEGRIM beval aan allen, die hij kende, en aan zijne vrienden en verwanten, dat zij hem zouden bijstaan en op REINTJE letten, ten einde deze niet aan het gevaar ontsnapte; een afzonderlijk bevel gaf hij aan zijne vrouw. „Zie toe, zeide hij, ik bezweer het bij uw lijf, help toch den vos vasthouden. Ik zeg het; kwam hij nu los, hij zou het in een korten tijd nog erger maken. Hij zou er zich op toeleggen, om ons schade en schande aan te doen.” Aan BRUIN zeide hij: „Bedenk nu, hoe hij u beleedigd heeft; dit zullen wij hem nu alles betaald zetten. HINZE zal het touw ophalen; die is behendiger en ligter dan wij; houdt vast en helpt mij. Ik zal de ladder te regte zetten. Zoo vergelden wij hem alle zijne schelmsstukken.” BRUIN zeide: „Zet de leer wat digter aan; ik zal hem vasthouden met alle kracht.”

REINAART zeide: „Gij beijvert u hoogelijk, om uwen oom ter dood te brengen; dien gij behoort te beschermen, en voor wien gij zorgen moest, dat hij niet in rampen kwam. Durfde ik, ik zou wel om genade smeeken. — IZEGRIM

Dorste ik, ik bāde halv gnade.
 Ifegrim hatet mi boven al,
 He büt, dat syn wyv mi hölden fhal.
 Wolde se denken an ölde dād,
 Nummermere dede se mi kwād.
 Dog it mot nu over mi gān;
 Ik wolde, dat it were gedān!
 Myn fader starv ök in forgen gröt,
 Men do he nam finen död,
 Do was it kort mid öm gedān;
 O'k folgede öm nigt so mannig man.
 Shande mote ju wedderfaren,
 Wo ji Reinken länger sparen!
 Brün sprak: höre ji, dat he floket uns al?
 Syn tüfhend nu ende nemeñ fhal!
 Reinke was in angeste gröt,
 He dagte: mogte ik in desser nöd
 Unde regt nu in desser stund
 Finden einen nyen fund,
 Dat mi de koning dat levend geve,
 Unde by dessen drēn de fhande bleve!
 So sprak Reinke to fik fulven fan binnen:
 Hyr mót ik up denken mid allen sinnen,
 Allent, wes ik nu bruken kan,
 Wentē de nöd de gait mi an!
 Al is de koning gram up mi,
 Unde mannig ander, de öm is by:
 Wattan? dat hävve ik al fordēnd.
 It mogte nog wērden ummegewend.
 De koning is stark; syn råd is fröd:
 Nogtan en do ik öm nummer göd!
 Kweme lik to wörden, dat hope ik nag,
Ik

haat mij het felste. Hij beveelt, dat zijne vrouw mij vast zal houden; dacht zij, om het verlede-
ne, dan zou ze mij geen kwaad doen.

Maar deze ramp is nu over mij beschoren. Ik wenschte wel dat het al gedaan was; — mijn vader stierf ook in groote ellende, maar toen het op het laatste ging, liep het spoedig af, en ook was er zulk een schare van toekijkers niet. Schande zal u wedervaren, indien gij mij nog langer martelt.”

BRUIN zeide: „Hoort gij het wel, hoe hij ons vervloekt; het is nu met zijne schelmerijen haast gedaan.”

REINTJE bevond zich in eenen deerlijken angst. Hij dacht: „Mogt ik in dezen nood een nieuwe list bedenken, waardoor de Koning mij het leven schonk en dat de schande dan aan deze drie vijanden verbleef. Hier wil ik mijne zinnen op slijpen, en alles doen, wat mogelijk is; de nood gaat hoog. Al zijn de Koning en vele zijner Raden op mij toornig, ik heb het wel verdiend, maar de kans zou nog kunnen keeren. De Koning is sterk; zijne Raden zijn wijs. — Ik heb beiden geen goed gedaan; ik moet hopen. Mogt ik maar aan het spreken komen, dan werd ik heden niet gehangen.”

Ik worde nigt gehangen up dessen dag.
 So was Reinke in angefte grôt,
 He sprak: ik sê fôr mi den dôd,
 Dême ik nu nigt mag entgân.
 Hyrumme ji alle, de nu hyr stân,
 Ju bidde ik ene kleine bede,
 Êr ik fan der werlde s'hede,
 Dat ji willen bidden den koning nu,
 Dat ik moge sprâken fôr ju
 Mine bigt mid alleme flyt,
 Dat mi de koning wille gunnen de tyd,
 Up dat ik de wârheid moge formelden,
 Unde dat miner undâd nigt dorve entgelden
 Ein ander unshuldig, we he ôk fy,
 Unde nigt betêgen wêrde umme mi,
 Up dat God, de alle dinge regt wil lonen,
 Miner selen des to bät wille s'honen,
 De mêste deil, de dit hörden,
 Worden bewogen von den wörden,
 Se sprôken: it is twâr eine kleine bede,
 Unde bâden den koning, dat he dat dede.
 Des gav de koning orlov darto.
 Reinke ward wedder en weinig frô,
 He dagte, ik mogte nog bäter fallen,
 Un sprak alsus fôr ön allen:
 Nu help mi *spiritus domini*,
 Wente ik en sê hyr nemand by,
 Dême ik nigt hâvve entjegen gedân.
 Forder do ik nog was ein klein kumpân,
 Unde ik nigt mêt en sôg de bruften,
 Do ging ik faken na minen lusten
 Mang de jungen lammer un zegen,

Wan

Hij zeide verder tot de menigte. „Ik heb de dood voor oogen; hij is niet te ontgaan; het is hierom, dat ik aan u allen, die hier staan, eene kleine bede rigt, voor dat ik van de wereld scheid.

Smeekt den Koning, dat hij mij toesta en den tijd gunne, om mijne opregte biecht uit te spreken, opdat ik de waarheid moge vermelden, en er geen onschuldige over mijne misdaden werde bericht of gestraft, en ook opdat ik hierdoor vergiffenis verwerf voor mijne zonden.”

De meesten, die dit hoorden, werden bewogen en zeiden: „Dit is een geringe bede.” Zij smeekten den Koning, dat hij het zoude toestaan; en deze schonk het verlot.

REINTJE schiep moed en dacht: het zal wel goed uitvallen; en sprak vervolgens na een schietgebed gedaan te hebben: „Ik zie hier niemand, of ik heb mij jegens hem misgrepen.”

Toen ik pas gespeend en nog jong was, ging ik dikwijls spelen onder de lammeren en bokjes, wanneer zij van den weg waren afgedwaald. Ik hoorde zoo gaarn hun geblaat; toen ik een hun-

Wan se gingen buten den wägen.
 Ore bläten unde stemmen hörde ik geren;
 Do begunde ik êrsten lekkerye to leren;
 Wente ik forbêt 'er ein to dôd,
 Dâr lârnde ik êrsten leppen dat blôd.
 Dârna verbêt ik junger zegen fêr;
 Ik taste to, unde dede dat nog mêr.
 Sus wârd ik dryfter unde kon're,
 Ik spârde wedder fogel este hon're,
 O'k ânte unde göse, wôr ik se fand;
 Ik hâvve der fele geraked int sand,
 De ik al fan deme levende brogte,
 Wan ik se nigt al äten mogte.

Dârna kwam ik by Ifegrime
 In eineme winter by deme Rine;
 He schulede under eineme bôm,
 Unde räkende sik, dat he were myn ôm.
 Do ik ôm hörde sus de mageshop fortâllen,
 Alfus worde wi aldâr gefellen,
 Dat mi nu wol mid regte mag ruwen:
 Wente wi loveden dâr mid truwen
 Gude selfhop de eine dem andern,
 Unde begunden tosamende also to wandern.
 He stôl dat grote unde ik dat klene;
 Dat wi kregen, dat was gemene,
 Dog nigt so mene, so it fholde,
 Wente he deledede it, so he wolde.
 Nummer krêg ik regte myn dêl halv;
 Wente so wan Ifegrim hadde ein kalv,
 Eene zegen, enen wedder, este ram,
 So grimmede he, unde makede sik gram,
 Uppe dat he mi so fan sik drêv,

Un-

ner gebeten had, begon ik het bloed te likken en vond er smaak in. Daarna verbeet ik vier jonge geiten; ik taste toe en deed nog meer. Zoo werd ik al driester en stouter; ik spaarde geen hoenders, ganzen of eenden, waar ik ze vond, en ik heb er vele in het zand gestopt, die ik gevangen en gedood had, en allen niet eten konde.

Vervolgens kwam ik in eenen winter bij IZEGRIM die aan den Rijn onder eenen boom lag. Hij rekende mij voor, dat hij mijn oom was, en toen ik alzo hoorde, dat hij van mijne maagschap zoude zijn, besloot ik bij hem te blijven, en hierover mag ik mij nu wel hoogelijk beklagen.

Wij beloofden elkander getrouw te zijn, en begonnen alzo te zamen op avontuur te gaan. Hij stal in het groot en ik in het klein. Den buit zouden wij deelen, doch dat ging slecht. Hij verdeelde denzelven, zoo als hij het verkoos; nooit ontving ik de geregte helft. Wanneer hij een kalf of een geit, een weêr of een ram bekwam, dan maakte hij zich toornig, opdat ik van hem weck en hij mijn deel behield.

En

Unde òm myn dèl allene blèv.
 Nog was dit dat minste al:
 Men alfe wi hadden folk gefal,
 Dat wi einen osfen efte eine ko
 Gefangen, ja dänne kwemen darto
 Syn wyv unde mid ör seven kinder:
 Dänne mogte ik klagen minen hinder.
 Ik krèg dänne nouwe den minsten rebben,
 Nogtan èr ik dèn mogte hävven,
 Hadden se dat flèfh al avgegnagen.
 Darmid moste ik mi fordragn.
 Dog, God danke's, ik hadde's nèn nòd,
 Wente ik hävve nog den fhat fo gròt
 Bede an sulver unde an golde,
 Dat dèn ein wagen nigt drägen fholde
 To sevenwärv, unde fo wägforen!
 De koning begunde hyrna to horen,
 Alfe he den fhat hörde nomen,
 Unde sprak: fan wanne is de ju gekomen?
 Sägget it nu, ik mene den fhat. —
 Reinke sprak: wat hülpe mi dat,
 Dat ik ju des nigt en säde?
 Wente ik en neme des nu jo nigt mede.
 Ik wil ju fäggen, nu ji it mi hêt:
 Men dorg lèv, nog dorg lèd
 Shal dat nu länger bliven forholen,
 Wente de fhat was gestolen.
 It was bestèld, men fholde ju mörden;
 Hadde de fhat nigt gestolen worden.
 Gnädige here, märket ju dat!
 Dit makede de formaledyede fhat!
 Dat de fhat fus gestolen wärd,

Des

En dit was nog het minste; gebeurde het ons, dat wij eene os of eene koe bemagtigden, dan kwam zijn wijf met hare zeven kinderen daar op af; en al bragt ik mijne klagten in, dan kreeg ik naauwelijks de kleinste ribbe en deze niet voor dat het vleesch er was afgeknaagd. Hiermede moest ik mij dan vergenoegen, maar geen nood— ik leed geen honger; ik had nog eenen *schat* van zilver en goud, zoo groot dat ze met zeven wagens niet was te vervoeren.

De Koning zette zijne ooren op, toen hij van *den schat* hoorde spreken.

Hij zeide: „Van waar hebt gij dezelve bekomen? Zeg het, ik meen *den schat*.”

REINTJE antwoorde: „Wat zou het mij baten, indien ik u zulks niet wilde mededeelen. Ik kan ze toch niet medenemen. Ik zal het u zeggen, nu gij het mij beveelt. Om lief of leed zal het nu niet langer verborgen blijven; de *schat* was gestolen, daar was een aanslag gesmeed om u te vermoorden, anders ware de *schat* niet gestolen geworden. Genadige Heer! let hier wel op, dit is het geheim van de vermaledijden *schat*, en dat de *schat* gestolen werd, dat heeft mijn vader het leven gekost, tot zijne eeuwige schade, maar het was voor u een groot geluk.

Zoo-

Des dede myn fader eine kwade fârd
 Fan desser werlde to ewigen s'haden:
 Dog was it nut to juwen gnaden.
 Alse de koninginne fan Reinken hörde,
 Dat he sprak fan desseme môrde,
 De andrâgende was öreme heren,
 Se begunde sik sêr to forfêren.
 Se sprak: ik formane ju, Reinard,
 Up de langen hennefârd,
 De juwe sele nu faren s'hal,
 Dit ji de wârheid fâggen al,
 Wo it is umme dessen môrd
 De koning sprak do also fôrd:
 Men s'hal beden enen isliken to s'wigen,
 Unde laten Reinken nedderstigen,
 Desse fake gait mi sulvest an,
 Dat ik dé bät moge forstân.

Do krêg Reinke einen bâtern môd
 Up der ledderen, dâr he stôd;
 Se mosten öm do also wedder
 Avstigen laten fan der ledder.

De koning nam öm by sik allene,
 O'k de koninginne, unde frageden öme,
 Wo desse fake wêre getagt?
 Ja, do wolde Reinke legen mid magt!
 He dagte: mogte ik nu wedder winnen
 Des koninges hulde unde der koninginne,
 Unde mogte dat dârto forwârven,
 Dat ik desse alle mogte fordârven,

De

Zoodra de Koningin vernam, dat REINTJE sprak van eenen *moord*, die haren gemaal aanging, werd zij zeer ontfteld en zeide: „Ik vermaan u REINTJE bij de groote reis, welke voor uwe ziel aanftaande is, dat gij ons de waarheid zult zeggen, en wat er van dezen moord zij.”

De Koning gaf bevel, dat elk zwijgen zou; en vervolgens zeide hij: „REINTJE moet van den ladder worden gelaten, opdat ik hem beter zal kunnen verftaan. Deze zaak gaat mij zelven aan.”

REINTJE werd met een nieuwen moed beziel, toen hij nog op den ladder ftond; zij moesten hem alzoo van denzelfven doen afstijgen.

*Verdere gesprekken van REINTJE over den
fchat.*

De Koning liet REINTJE vervolgens bij zich komen, en vroeg hem in bijzijn van de Koningin, hoe deze zaken zich hadden toegedragen. Nu moest hij wel liegen met alle krachten. Hij sprak bij zich zelven: mogt ik er nu in flagen, om de genegenheid van den Koning en de Koningin op nieuw te verwerven, ten einde daarna allen, die mij naar het leven ftaan, ten verderve te bren-

bren-